

Economische ontwikkeling van de voedingsindustrie in Vlaanderen

Economisch jaarverslag 2020

Fevia
Vlaanderen

Inhoud

Executive summary
Omzet
Investeringsen
Buitenlandse handel
Jobs
Werkgevers
Toegevoegde waarde
Concurrentiekracht

Kerncijfers 2020

OMZET

€ **43,8** miljard
-1,2%

INVESTERINGEN

€ **1,3** miljard
2,3%

ARBEIDSPLAATSEN

66.400
1,7%

VOLTIJDS EQUIVALENTEN

51.095
-6,9%

PRODUCTIE

-2,9%

EXPORT

€ **21,7** miljard
-1,0%

IMPORT

€ **21,7** miljard
4,1%

HANDELSBALANS

€ **3,7** miljard
-20,4%

Executive summary

Omzet

De voedingsindustrie is de grootste industriële sector van Vlaanderen (24% van de totale omzet)

Omzet van de Vlaamse bedrijven op de Belgische markt daalt met 1,4%

Grensaankopen door Belgen van voeding en dranken dalen met 30%

Investeringsen

De voedingsindustrie is de grootste industriële investeerder

Investeringsen blijven stijgen ondanks de coronacrisis (€ 1,3 miljard; +2,3%)

Investeringsen in de rest van de verwerkende industrie stijgen met 4%

Buitenlandse handel

Positieve handelsbalans van € 3,7 miljard (-20%)

Nog 56% van de uitvoer naar de buurlanden, maar verre uitvoer wordt steeds belangrijker

De Verenigde Staten zijn de 6de exportmarkt

Werkgelegenheid

70% van de arbeidsplaatsen van de Belgische voedingsindustrie ligt in Vlaanderen

De voedingsindustrie is de grootste industriële werkgever van Vlaanderen

1 op de 5 jobs in de industrie is er één in de voedingsindustrie

Executive summary

Werkgevers

95% van de werkgevers stelt minder dan 100 werknemers te werk

28% van de industriële werkgevers behoren tot de voedingsindustrie

61% van de werkgevers van de Belgische voedingsindustrie bevindt zich in Vlaanderen

Toegevoegde waarde

Ongeveer 15% van de toegevoegde waarde van de Vlaamse industrie komt van de voedingsindustrie

De toegevoegde waarde van de Vlaamse voedingsindustrie is met gemiddeld 2,9% per jaar gestegen sinds 2015

De rest van de industrie doet het de 5 laatste jaren bijna even goed (+2,6% per jaar)

Concurrentiekracht

Een werkuur kost 1/5de meer in België dan in de buurlanden

Beleidskeuzes maakten elektriciteitsfactuur voedingsbedrijven 54% duurder in 5 jaar

Door de belastingslasagne draagt de Vlaamse voedingsindustrie bijna 5 miljard euro bij aan de overheidsfinanciën

Vacatures

Technische profielen zijn het meest in trek

4 vacatures op de 5 worden moeilijk ingevuld

25% van de vacatures betreffen zware knelpuntberoepen

Omzet

Negatieve impact van de crisis

€ 43,8
miljard

-1,2%
in 2020

Voornaamste bevindingen

De voedingsindustrie is de grootste industriële sector van Vlaanderen (24% van de totale omzet)

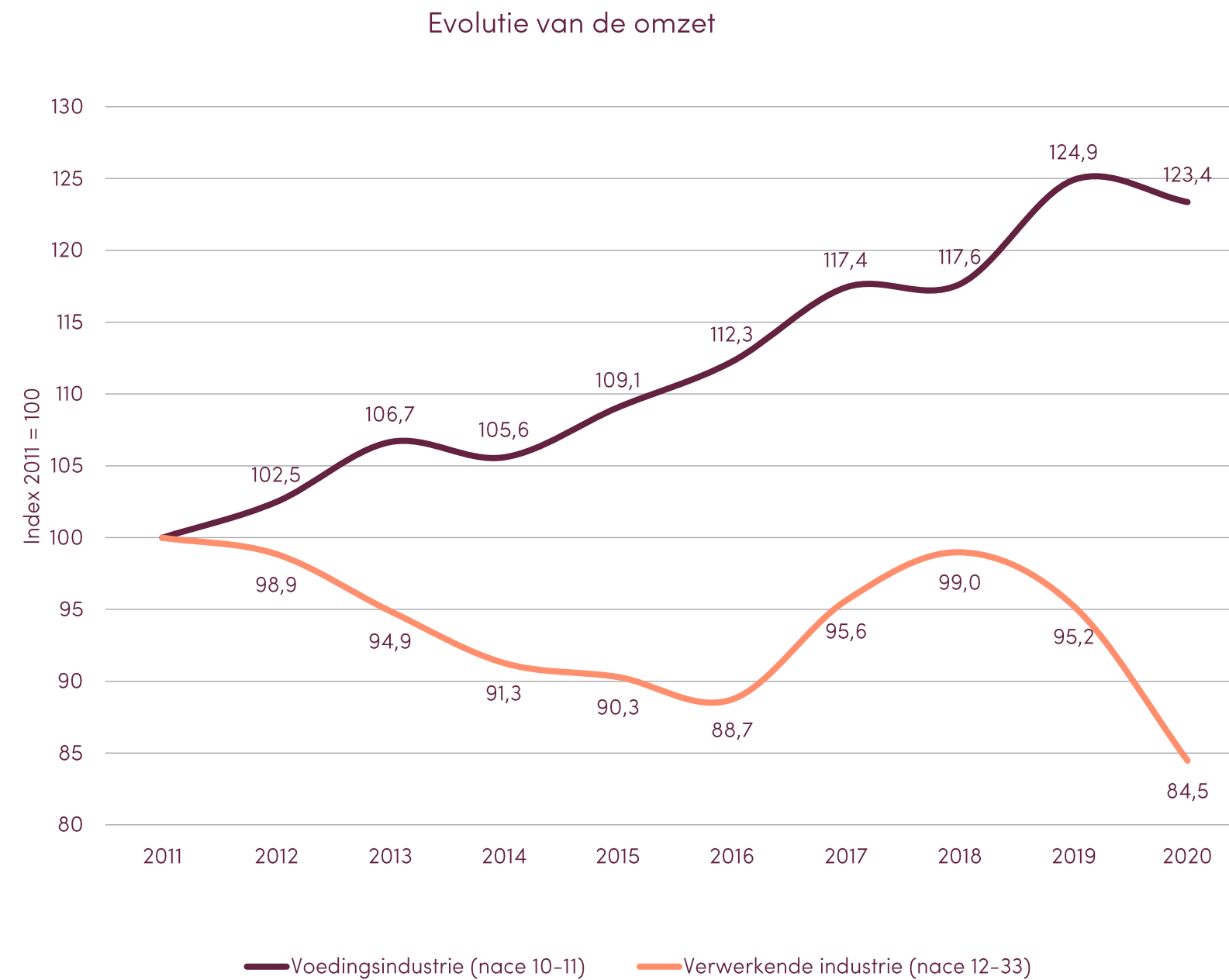
Omzet van de Vlaamse voedingsbedrijven op de Belgische markt daalt met 1,4%, omzet uit export met 1,0%

Grensaankopen door Belgen van voeding en dranken dalen met 30%

Omzetsdaling

De coronacrisis en de genomen gezondheidsmaatregelen hebben een negatieve impact gehad op de voedingsindustrie. Na een gemiddelde jaarlijkse stijging van 3,4% tussen 2014 en 2019, werd die groei in 2020 abrupt afgeremd met een omzetverlies van 1,2%.

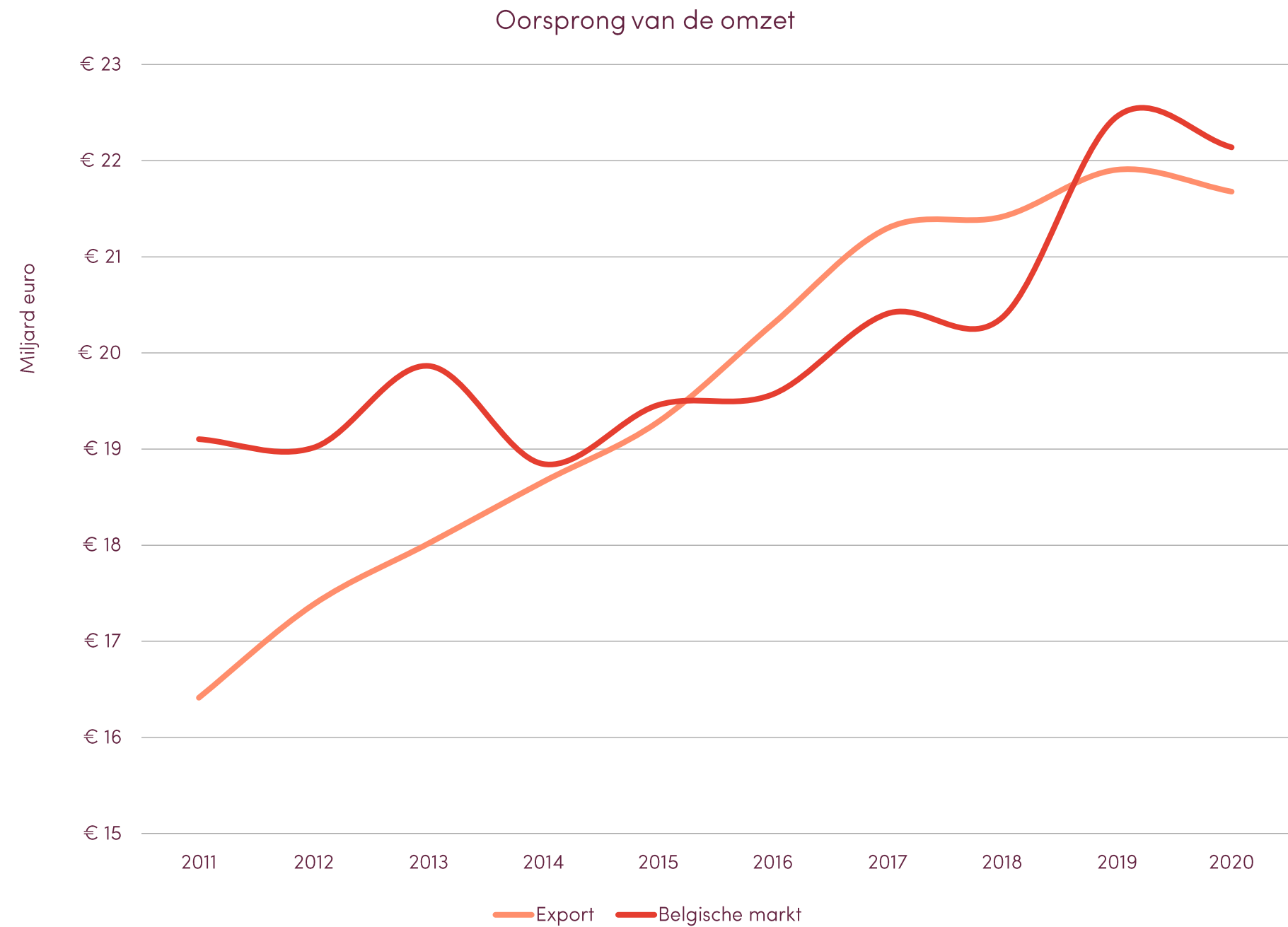
Vergeleken met de rest van de verwerkende industrie slaagt de voedingsindustrie er niettemin in om de schade te beperken. Als essentiële sector moest zij tijdens de eerste lockdown van maart 2020 niet tijdelijk haar activiteiten stilleggen zoals veel andere verwerkende industrieën.

Bron: Statbel

De Belgische markt kent weer een daling

Na een jaar van heropleving in 2019 kent de omzet van Vlaamse bedrijven op de Belgische markt weer een daling (-1,4% ten opzichte van 2019). Het grootste deel van de inkomsten van de Vlaamse voedingsindustrie komt sinds twee jaar uit de Belgische markt, terwijl in de periode 2016-2018 het grootste deel van de omzet uit export kwam.

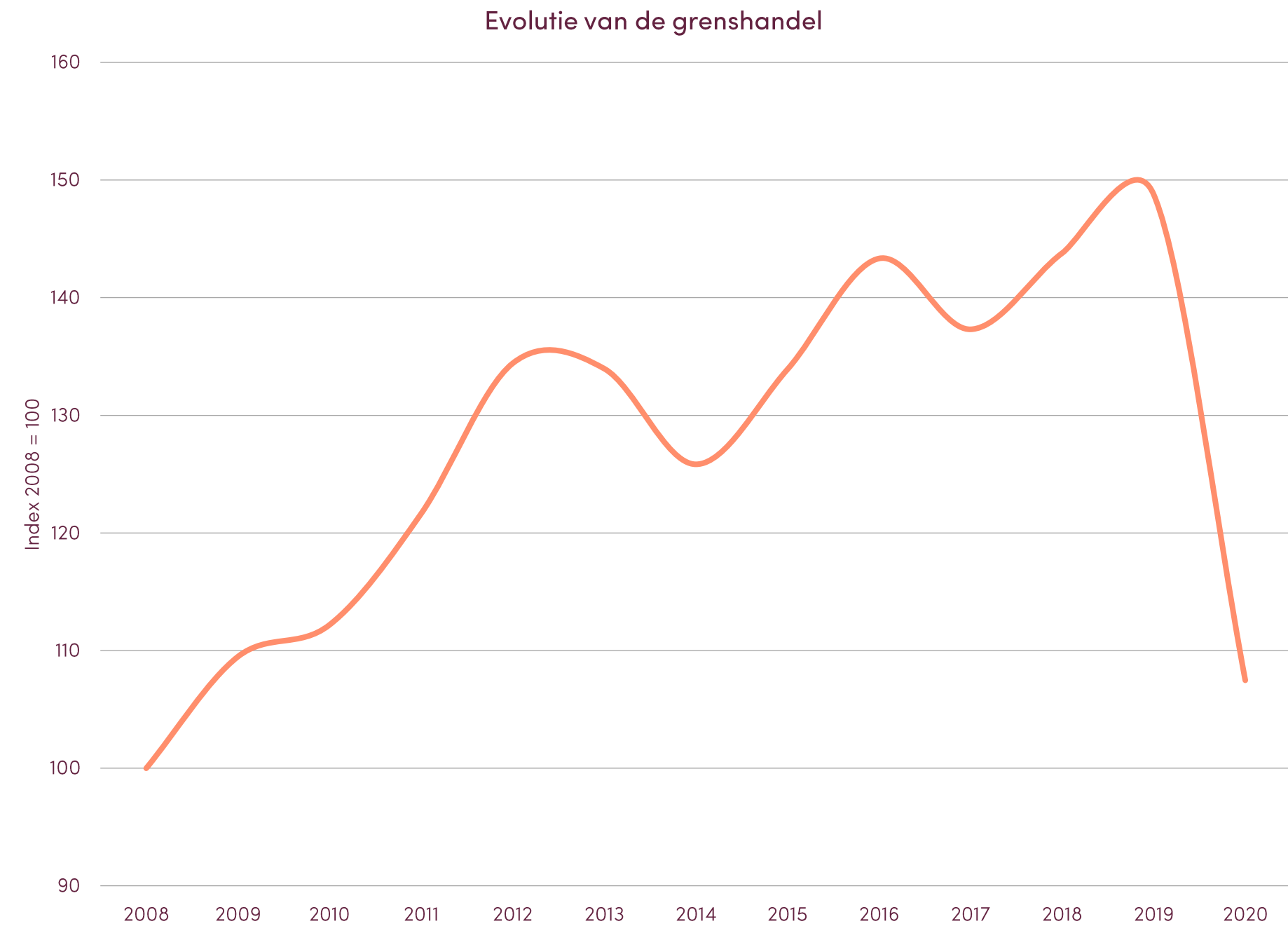

Bron: Statbel, NBB, eigen berekeningen

Grensaankopen blijven problematisch

Goed nieuws: grensaankopen van voeding en dranken zijn in 2020 met bijna 30% gekelderd. Dit is uiteraard te verklaren door de sluiting van de grenzen tijdens de eerste lockdown van maart-april en het verbod op niet-essentiële reizen in het laatste kwartaal.

Belgen blijven niettemin heel graag over de grens kopen, want zodra de grenzen in het derde kwartaal heropenden, stegen de grensaankopen weer naar hun niveau van vóór de coronacrisis. Het prijsverschil, een gevolg van de hogere belastingen in België, verklaart dit enthousiasme dat jaar na jaar wordt herhaald (stijging grensaankopen van 10 % tussen 2017 en 2019).

Bron: GfK

Investeringsen

€ 1,3
miljard

+2,3%
in 2020

Nieuw record

Voornaamste bevindingen

Voedingsindustrie is de grootste industriële investeerder in Vlaanderen

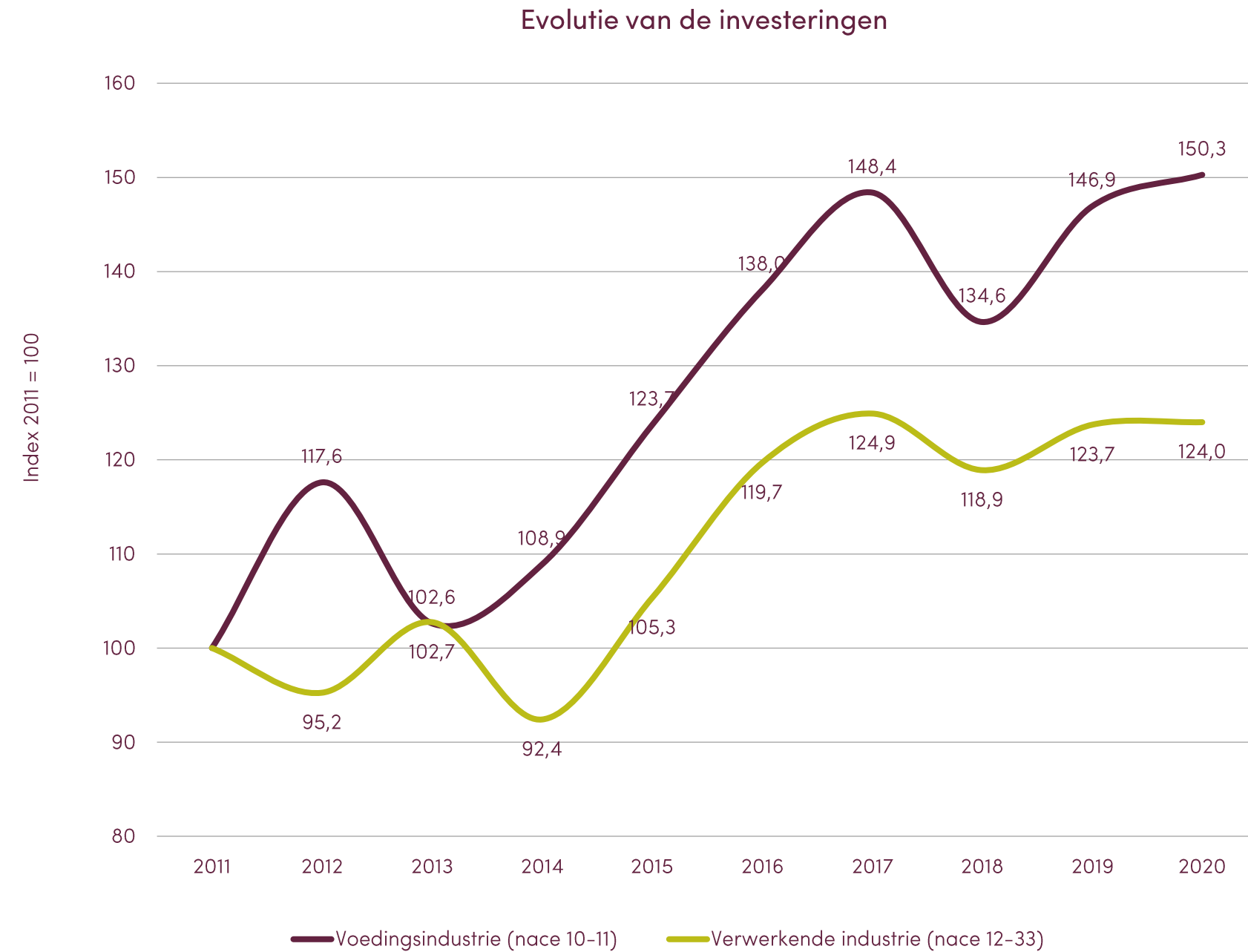
Investeringsen blijven stijgen, ondanks de coronacrisis

Investeringsen in de rest van de verwerkende industrie blijven stabiel

Investerings blijven stijgen

Ondanks de coronacrisis investeerde de voedingsindustrie in 2020 in Vlaanderen voor een bedrag van 1,3 miljard euro. Met die stijging van +2,3 % bereikten de investeringen een nieuw record. Met een aandeel van meer dan 22,8% van de industriële investeringen in 2020, bevestigt de voedingsindustrie haar plaats binnen de sectoren die het meest investeren.

De beschikbare cijfers laten ons niet toe om er 100% zeker van te zijn dat de Vlaamse voedingsindustrie de grootste industriële investeerder is. Hoewel, het hoge bedrag en de evolutie in lijn met de rest van de industrie sinds 2014, wijzen erop dat dit inderdaad het geval is.

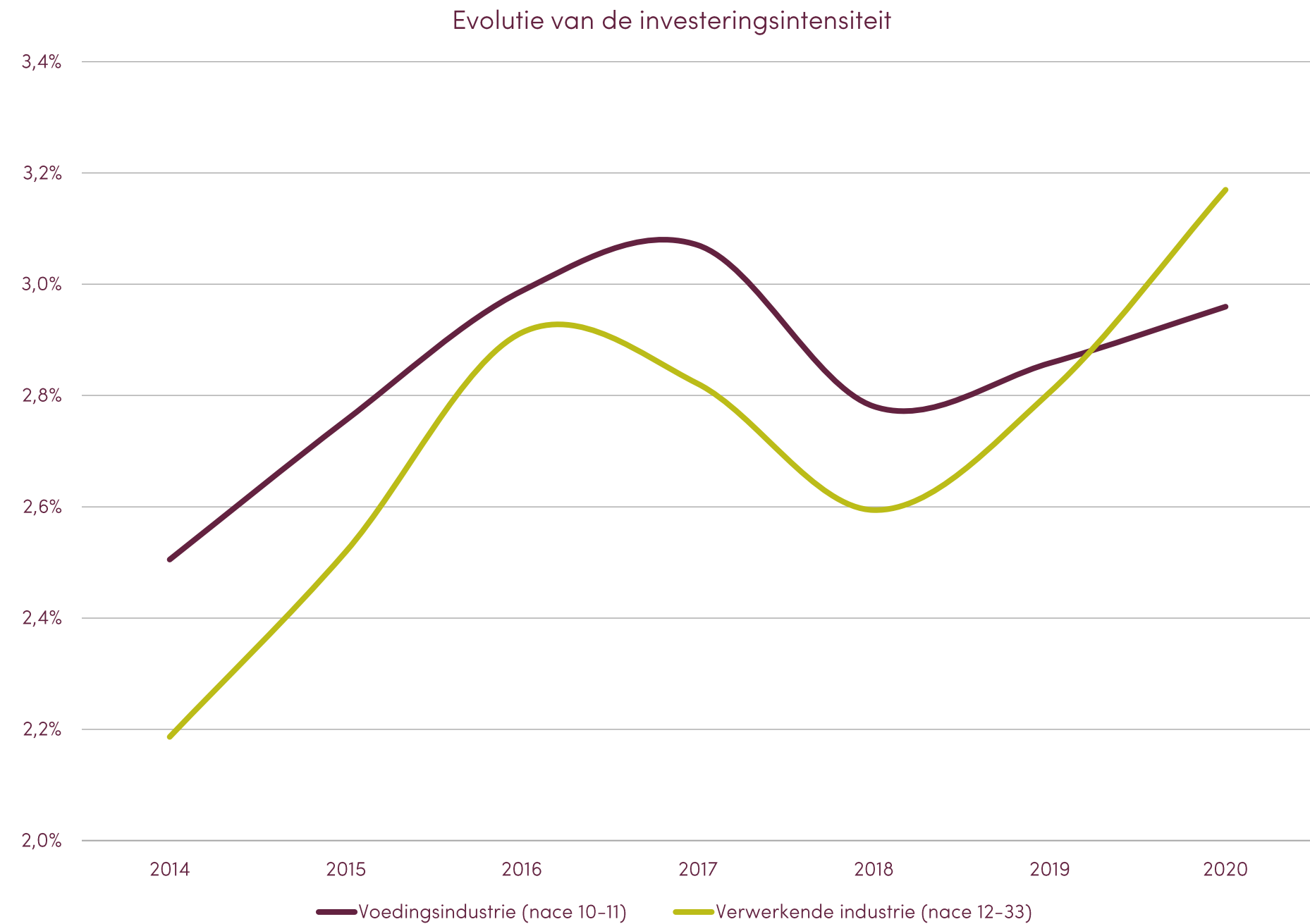

Bron: Statbel

Investeringsintensiteit blijft hoog

Doordat de investeringen sneller stegen dan de omzet daalde, is de investeringsintensiteit (die de verhouding van de investeringen ten opzichte van de omzet meet) in 2020 licht gestegen.

De investeringsintensiteit in de voedingsindustrie (2,96%) is in 2020 lager dan in de rest van de verwerkende industrie (3,17%), maar volgt dezelfde trend.

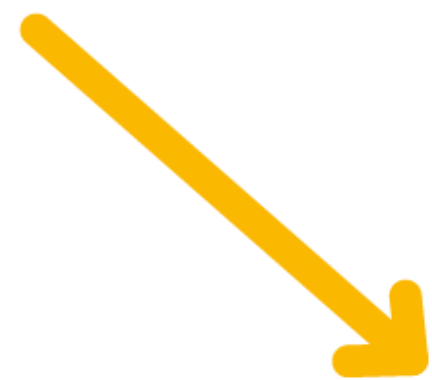
Bron: Statbel, eigen berekeningen

Buitenlandse handel

De groei versterkt zich

€ 21,7
miljard export

-1,0%
in 2020
(+2,3 % in 2019)

Voornaamste bevindingen

Positieve handelsbalans van €3,68 miljard (-20% t.o.v. 2019)

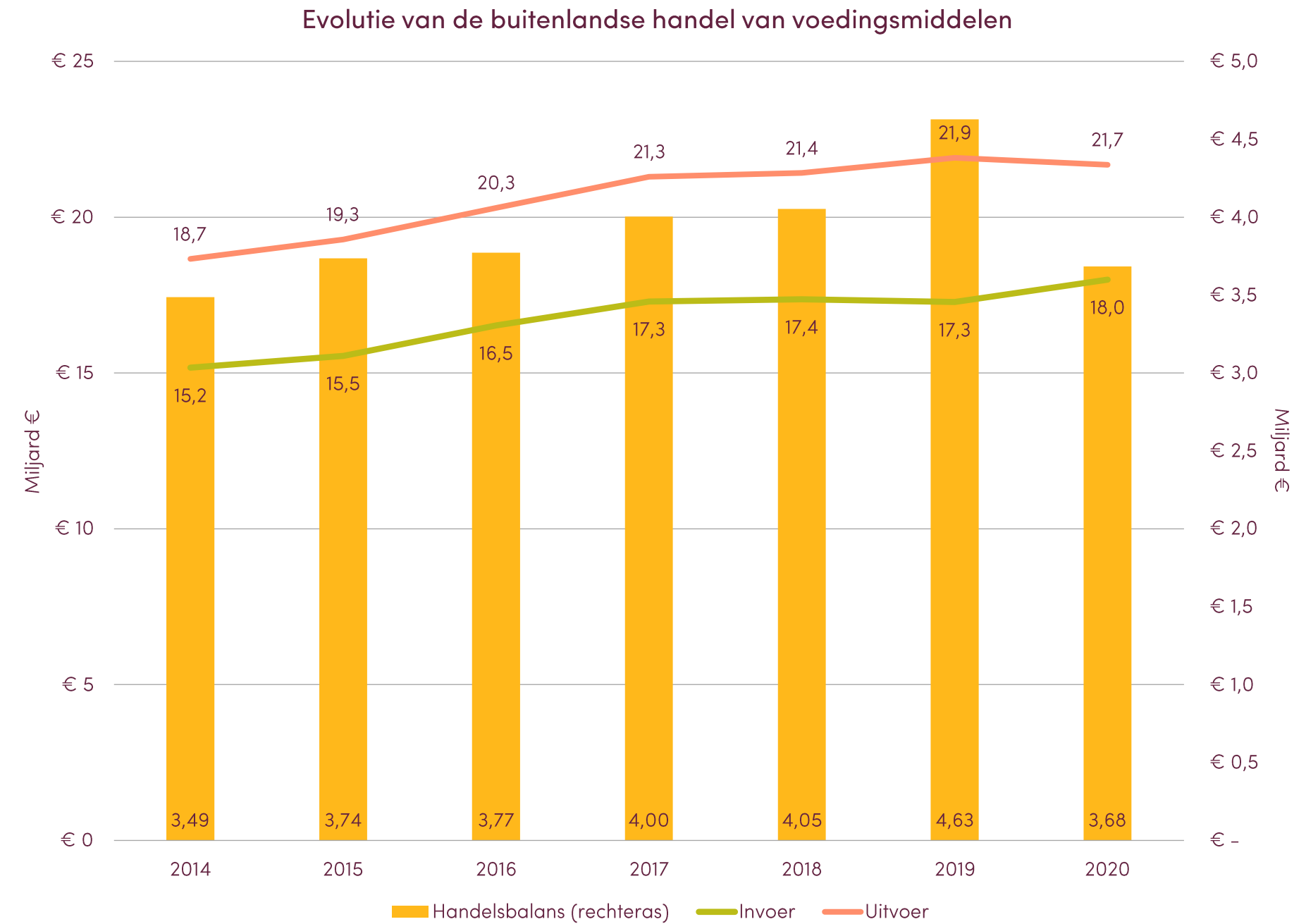
Nog 56% van de uitvoer naar de buurlanden, maar verre uitvoer wordt steeds belangrijker

Verenigde Staten zijn de 6de exportmarkt

Handelsbalans nog steeds positief

In 2020 bedroeg de Vlaamse export van voeding en dranken 21,7 miljard euro. De import van deze producten had een waarde van 18,0 miljard euro, waardoor er voor voeding en dranken een handelsbalansoverschot was van 3,7 miljard euro.

De inkomsten uit export van voeding en dranken zijn met 1,0% gedaald ten opzichte van 2019. Zo komt er een pauze in de constante stijging van de laatste jaren. De waarde van de import van voeding en dranken steeg daarentegen met 4,1% ten opzichte van 2020. De handelsbalans is op die manier met 20,4% gedaald, maar blijft niettemin ruimschoots positief.

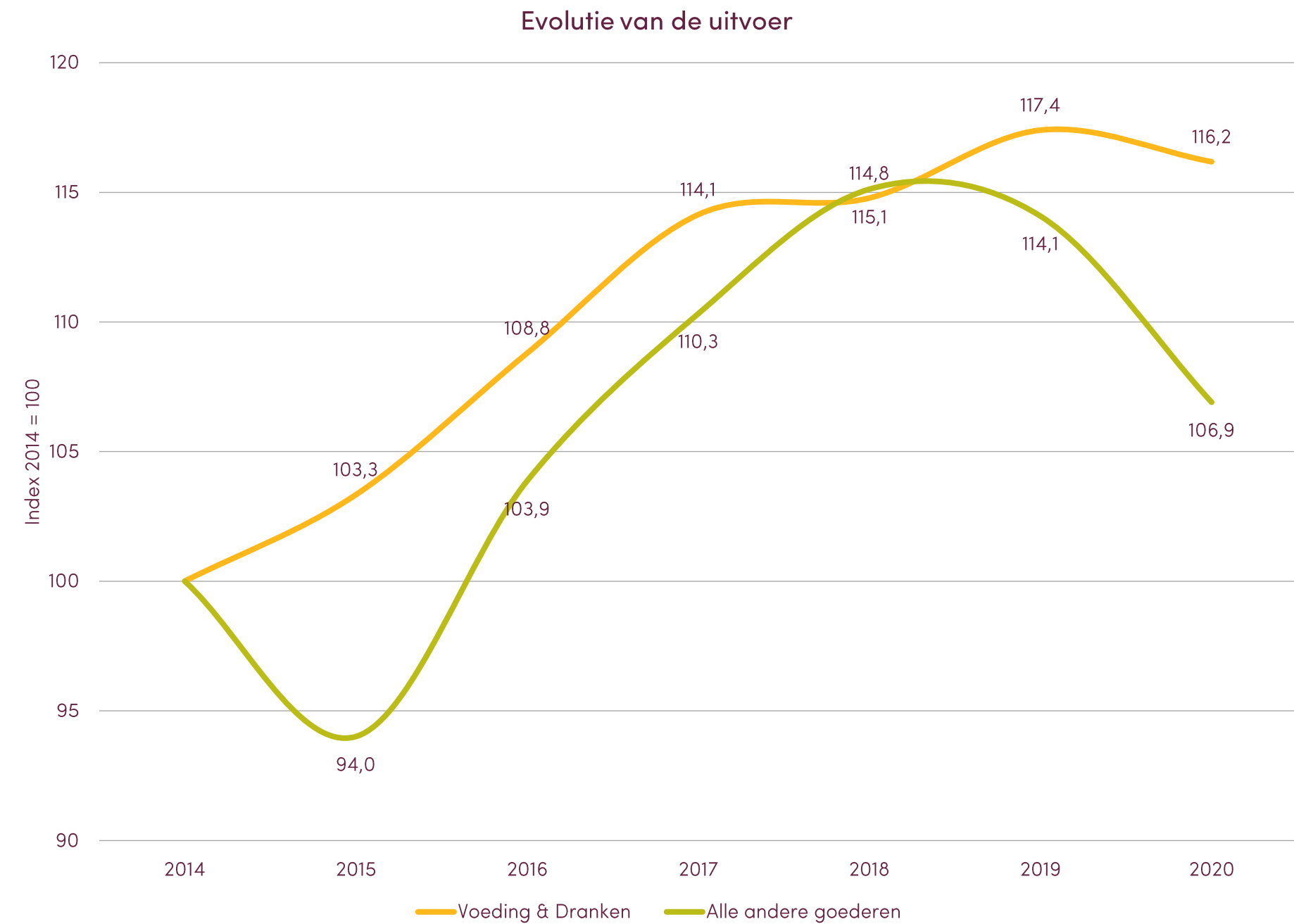

Bron: NBB

Belangrijke motor voor de Vlaamse export

De uitvoer van voedingsmiddelen is goed voor meer dan een tiende van de totale Vlaamse uitvoer. Terwijl de export van voedingsmiddelen en dranken tussen 2014 en 2018 evenveel groeide als die van andere goederen (+15%), maakte de trend in 2019 een omslag (+2,3% voor de voedingsmiddelen tegenover -0,9% voor de andere goederen). Ook in 2020 was de export van voedingsmiddelen beter bestand tegen de schok van de coronacrisis.

Zonder de ruimschoots positieve handelsbalans van de voedingsindustrie zou het Vlaamse (goederen-)handelstekort in 2020 40% hoger liggen.

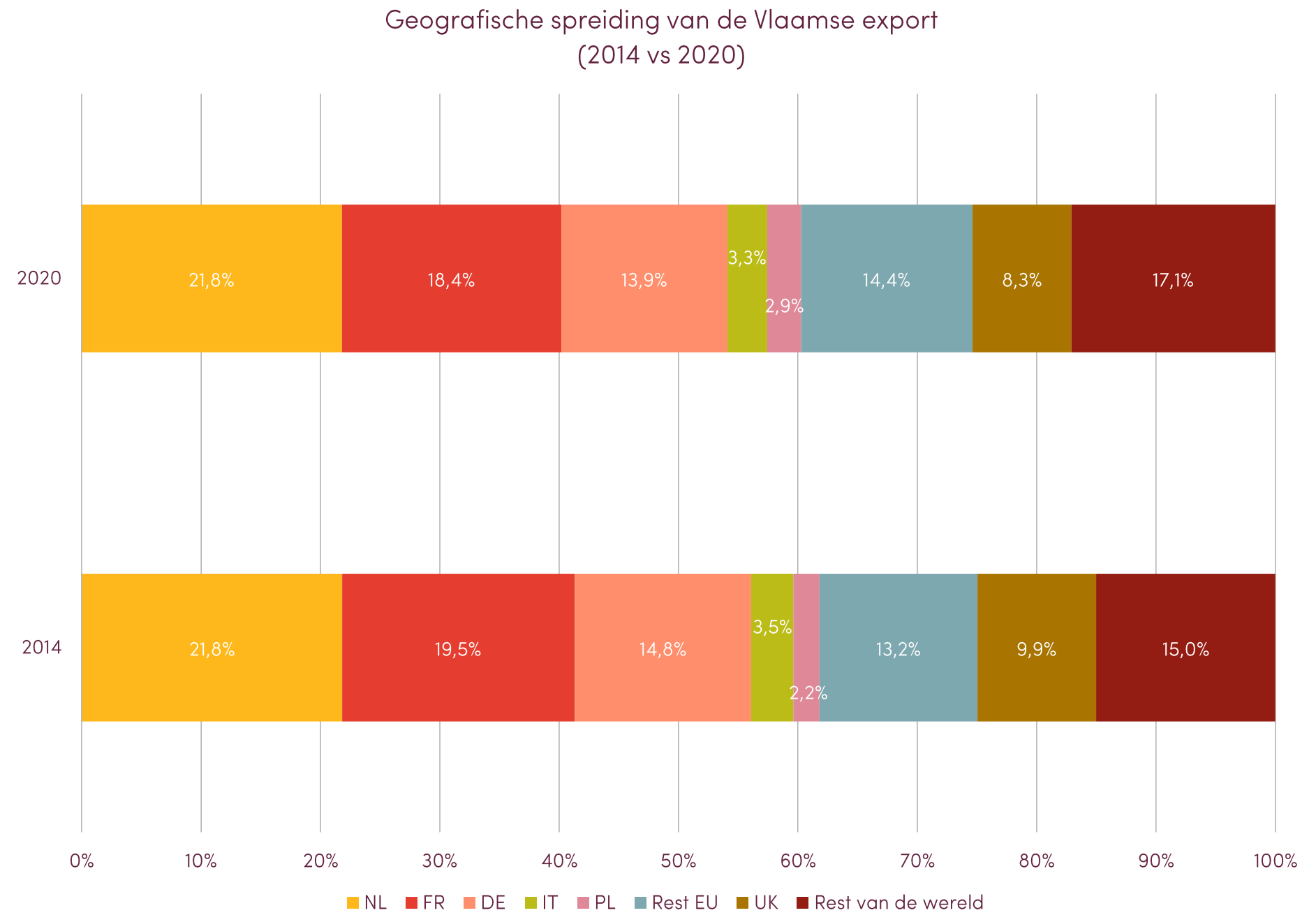

Bron: NBB

Uitvoer voornamelijk Europees

De uitvoer van de Vlaamse voedingsindustrie blijft voornamelijk gericht op de Europese Unie. Het zwaartepunt ligt bij onze directe buurlanden (NL, FR, DE) waar 54% van onze totale uitvoer naartoe gaat. De uitvoer naar Nederland kende een groei in 2020 van 2,5%, terwijl deze naar Frankrijk en Duitsland daalde met respectievelijk 3,2% en 0,7%.

In vergelijking met 2014 is het aandeel van de top 5 EU-15 uitvoerlanden gedaald met 1,5 procentpunt als gevolg van de toenemende uitvoer naar de rest van de wereld.

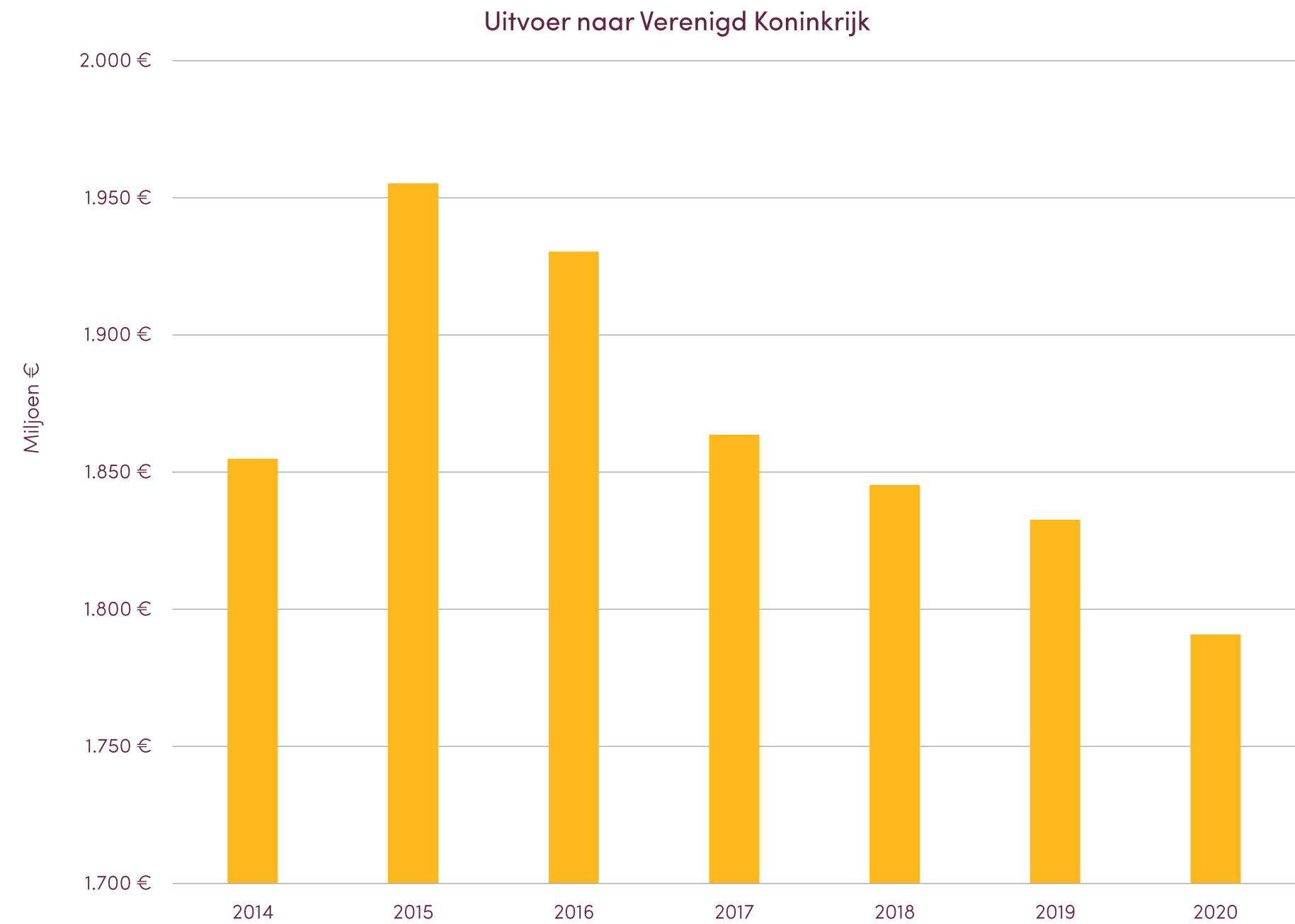

Bron: NBB

Uitvoer naar VK blijft dalen

Sinds 2016, het jaar van het Brexit-referendum, daalt de Vlaamse export van voedingsmiddelen gestaag. In 2020 viel de export nog met 2,3% terug, tussen 2015 en 2020 is er zelfs sprake van een daling van 8,4%.

Met 8,3% van de totale uitvoer blijft het Verenigd Koninkrijk de 4de exportmarkt van de Vlaamse voedingsindustrie. Dit aandeel was in 2015 nog 10,1%.

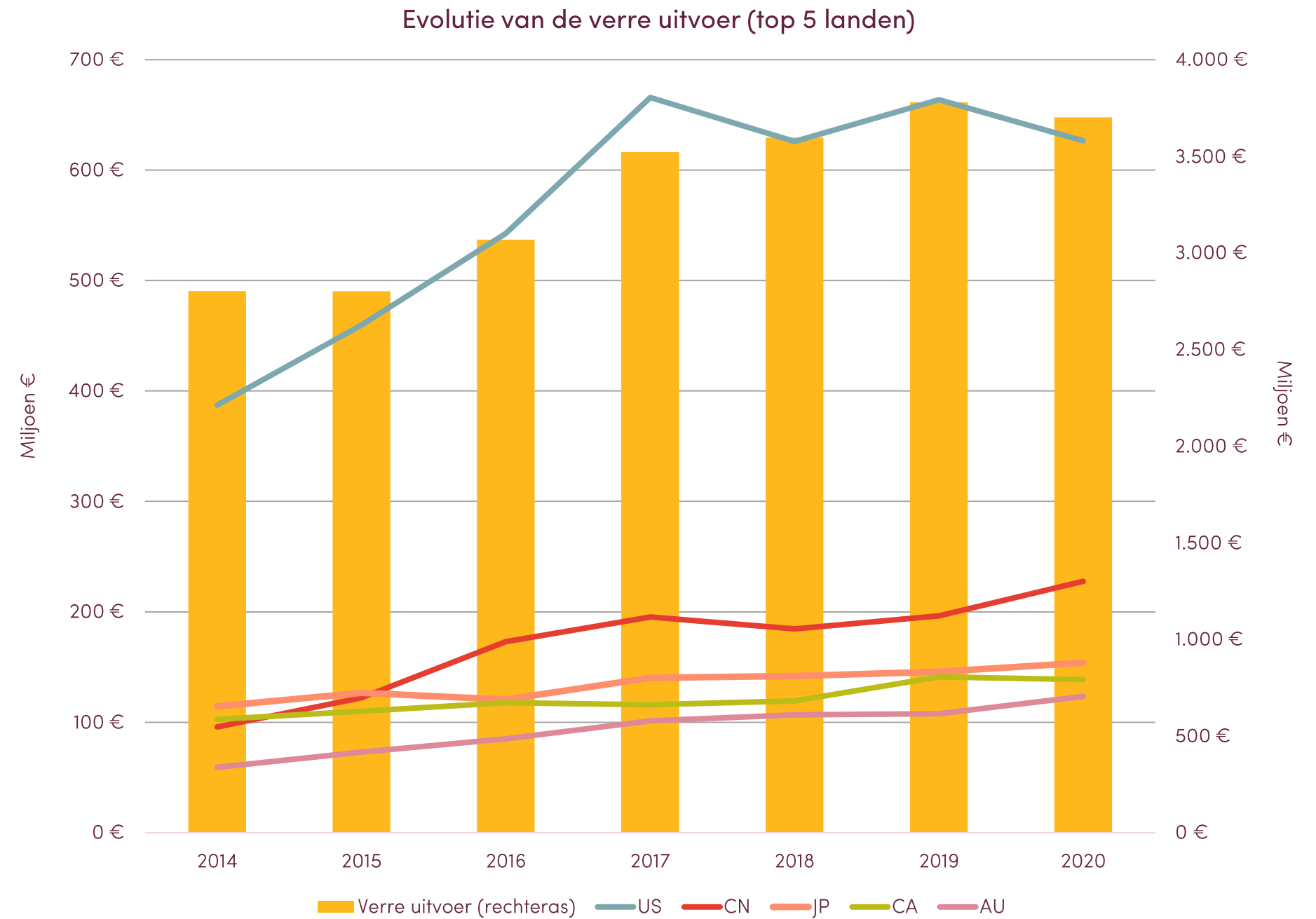
Bron: NBB

Uitvoer verspreidt zich, tot Australië

Sinds een aantal jaren kent de verre uitvoer (buiten de Europese Unie en UK) een belangrijke groei. Door de coronacrisis daalde de verre uitvoer in 2020 daalde met 2,0%. Eén specifieke punt: Australië komt voor het eerst in de top 5 terecht. De uitvoer is daar verdubbeld sinds 2014.

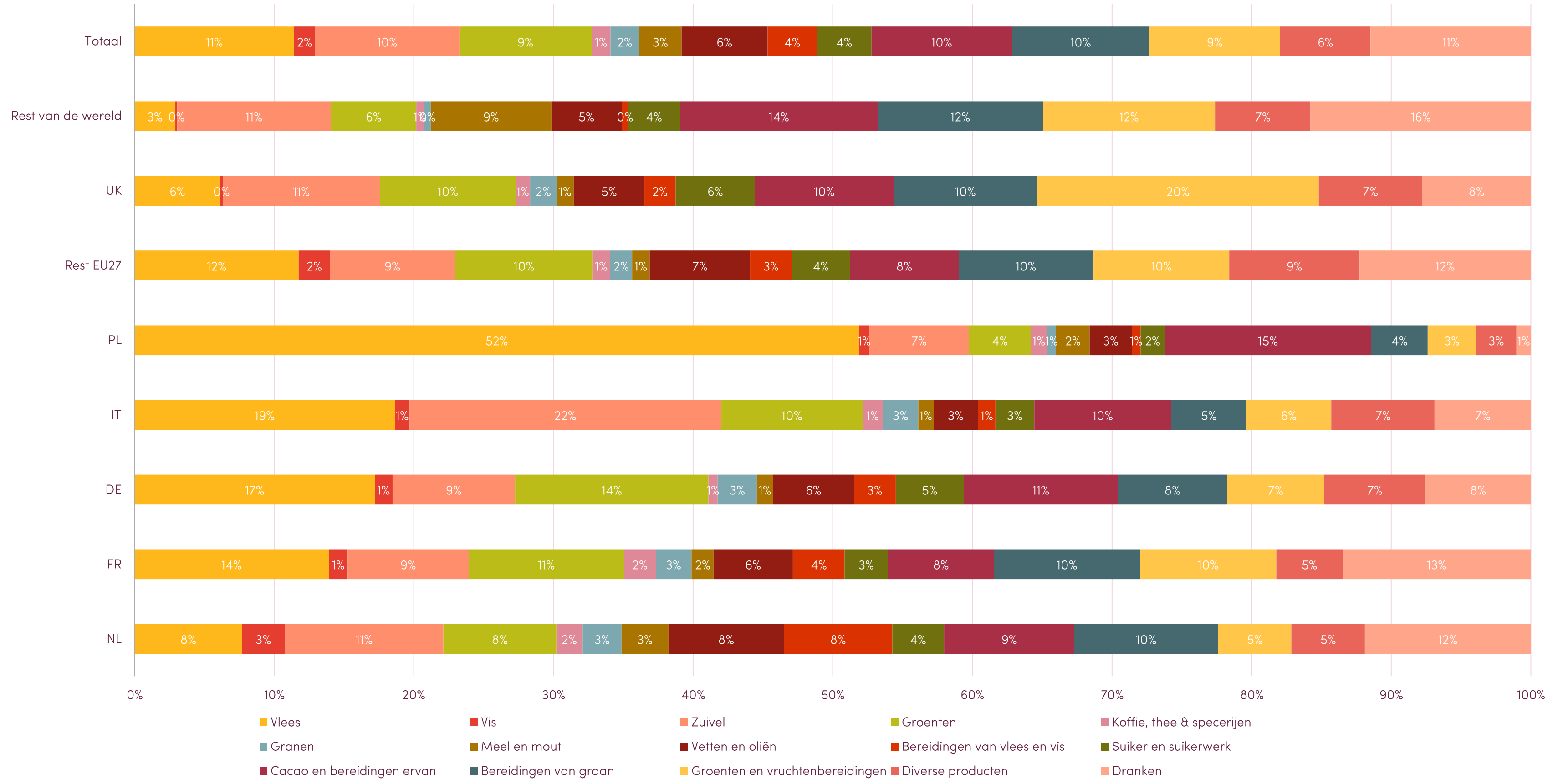
De laatste vijf jaar steeg de verre uitvoer jaarlijks gemiddeld met +5,7%, terwijl de jaarlijkse groei in de EU-27 2,2% bedroeg.

Per werelddeel verdeelt de verre uitvoer zich in 2020 als volgt: Azië 36%, Amerika 30%, Afrika 17%, Europa (buiten EU27 en UK) 13% en Oceanië 4%.

Bron: NBB

Verdeling export per productgroep en per exportmarkt Vlaanderen (2020)

Bron: NBB

Jobs

Nog steeds dé industriële jobcreator

66.400
directe jobs

+1,7%
jobs

Voornaamste bevindingen

70% van de arbeidsplaatsen van de Belgische voedingsindustrie ligt in Vlaanderen

De voedingsindustrie is de grootste industriële werkgever van Vlaanderen

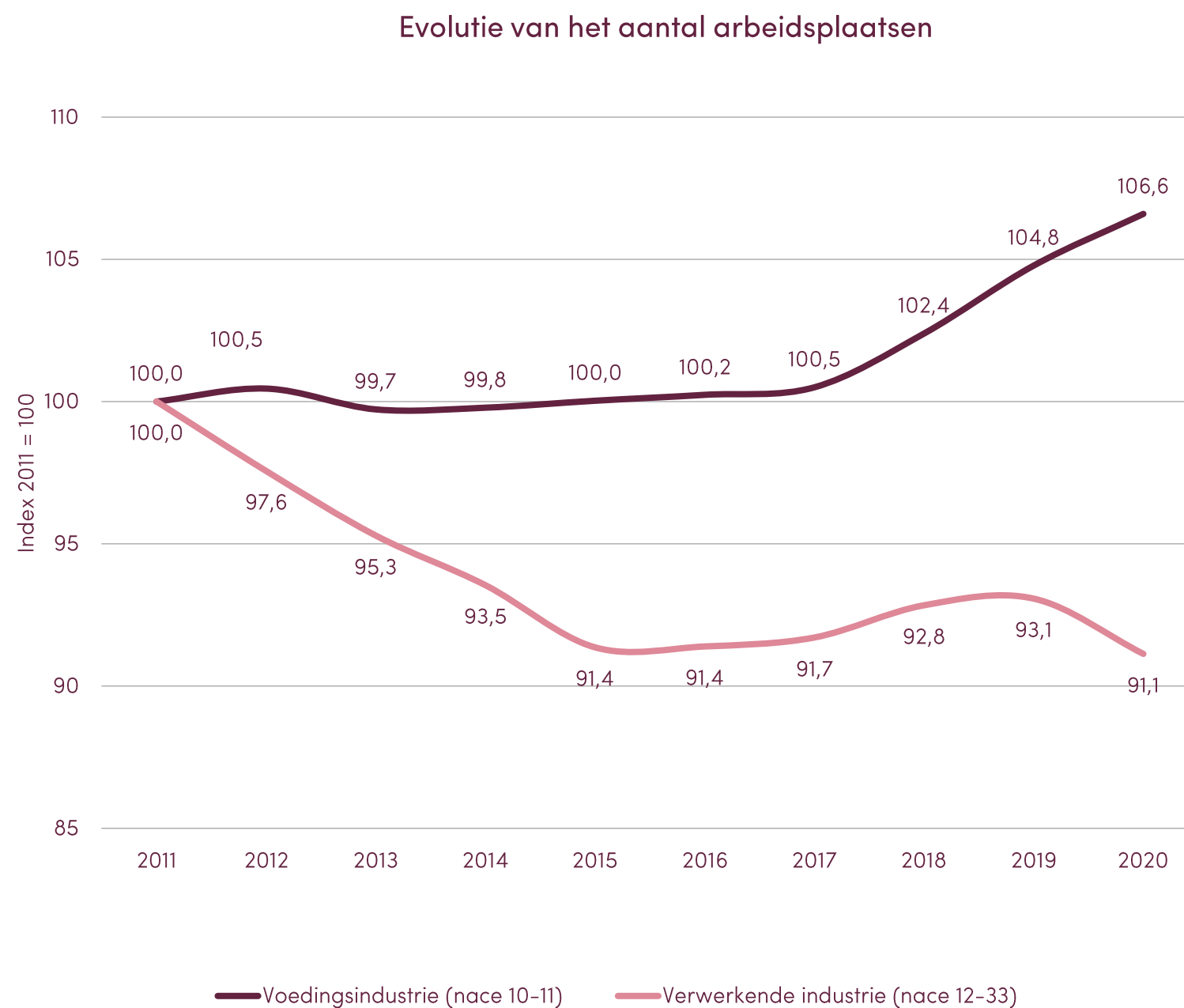
1 op de 5 jobs in de Vlaamse industrie is er één in de voedingsindustrie

Tewerkstelling groeit nog steeds

In 2020 telde de Vlaamse voedingsindustrie 66.400 banen. Ten opzichte van 2019 werden meer dan 1.100 arbeidsplaatsen gecreëerd, een stijging met 1,7%. Op het eerste zicht kan dit verbazend lijken gezien de coronacrisis en de negatieve impact ervan op de economische activiteit.

In de rest van de verwerkende industrie is het aantal banen gedaald (-6.000 arbeidsplaatsen of 2,1% minder).

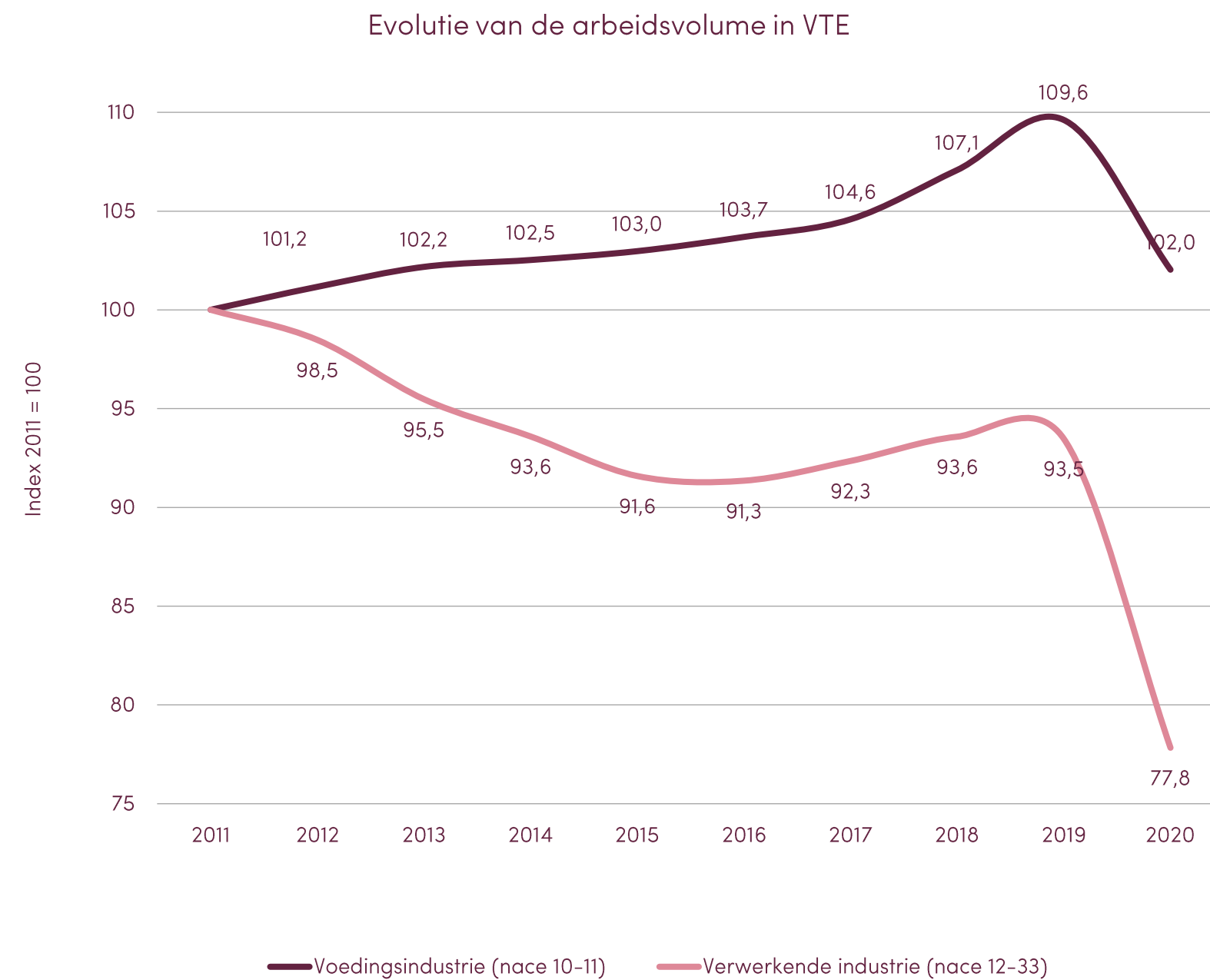
Door de uiteenlopende evolutie neemt het aandeel van de voedingsindustrie in de industriële tewerkstelling verder toe. Van 17,4% tien jaar geleden (in 2011) steeg die naar 19,8% in 2020.

Bron: RSZ gedecentraliseerd, tweede kwartaal (schatting voor 2020)

Beroep op tijdelijke werkloosheid

De voedingsindustrie, die door de totale of gedeeltelijke sluiting van tal van afzetkanalen (horeca, foodservice, export) zwaar is getroffen, maakte sterk gebruik van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht, vooral in het 2de kwartaal. Aangezien het aantal tijdelijke banen wellicht relatief laag was, had dit evenwel geen impact op het aantal arbeidsplaatsen. Daardoor daalde het aantal gewerkte uren. Uitgedrukt in voltijdsequivalenten is het arbeidsvolume gedaald met 6,9% in 2020

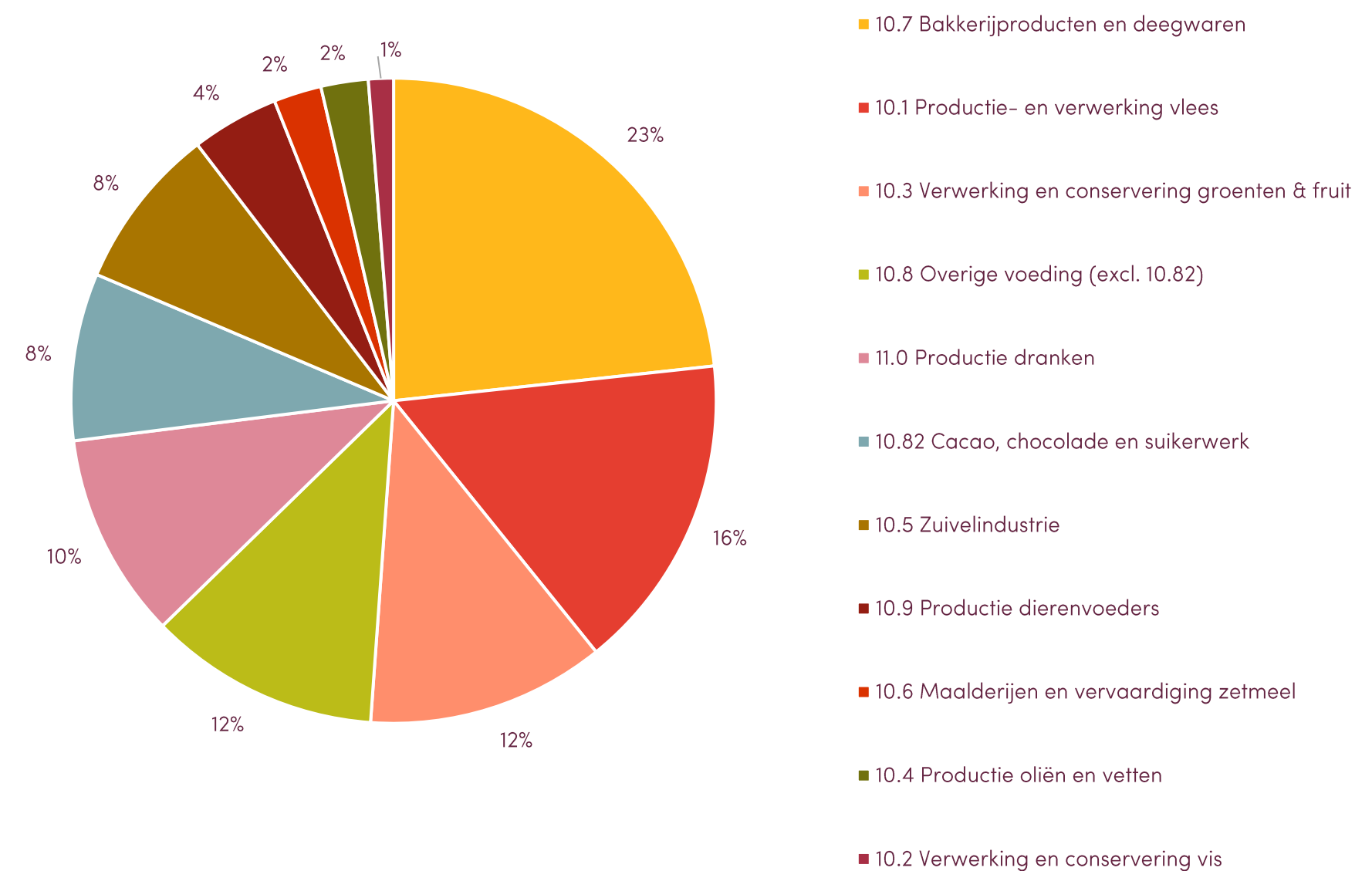
Bron: RSZ gedecentraliseerd, tweede kwartaal (schatting voor 2020)

Sectorale verdeling

De 3 grootste subsectoren in termen van jobs zijn -in volgorde van belang- de bakkerijsector, de productie- en verwerking van vlees, en de verwerking en conservering van groenten en fruit. Die zijn samen goed voor 51% van de tewerkstelling in de voedingsindustrie in Vlaanderen.

De sectoren met de grootste toename van de werkgelegenheid in 2019 zijn de productie van oliën en vetten (+16,5%), de productie van dranken (+8,8%) en de overige voeding (+5,4%).

Verdeling arbeidsplaatsen naar subsector 2019

Bron: RSZ gedecentraliseerd

Werkgevers

Een echte kmo-sector

3081
werkgevers

20
werknemers
per werkgever

Voornaamste bevindingen

95% van de werkgevers stelt minder dan 100 werknemers te werk

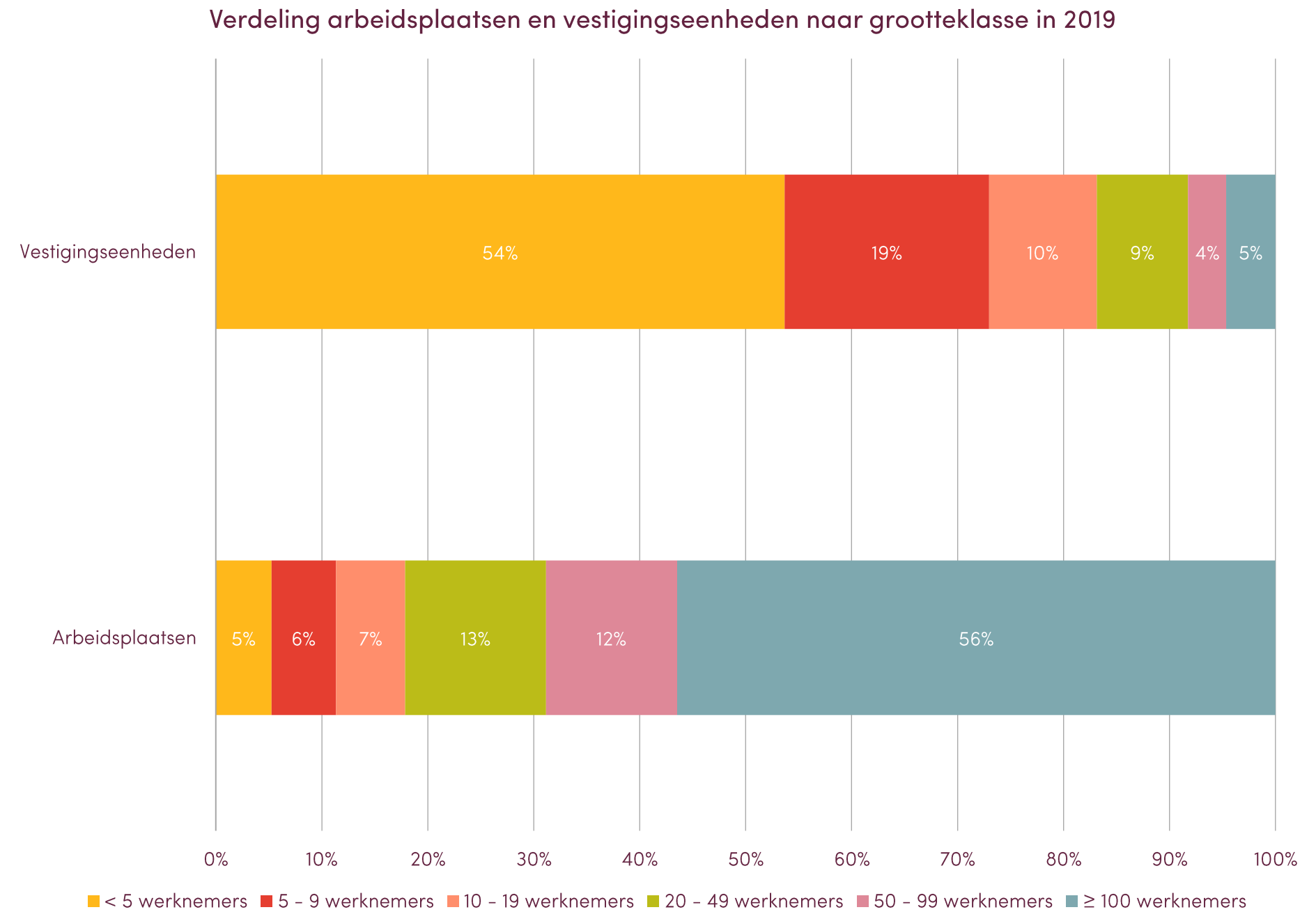
28% van de Vlaamse industriële werkgevers behoren tot de voedingsindustrie

61% van de werkgevers van de Belgische voedingsindustrie bevindt zich in Vlaanderen

Veel werkgevers van kleine omvang

De voedingsindustrie is een sector die bestaat uit kleine en middelgrote ondernemingen. 95% van de vestigingseenheden telt zelfs minder dan 100 werknemers. Qua werkgelegenheid vertegenwoordigen deze werkgevers ongeveer 44% van de arbeidsplaatsen van de voedingsindustrie in Vlaanderen.

Daarnaast steeg het aantal werknemers per bedrijf in tien jaar tijd (2008-2019) van 17 naar 21.

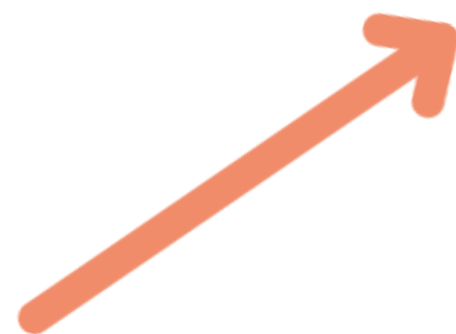
Bron: RSZ gedecentraliseerd

Toegevoegde waarde

Blijft stijgen

€ 6,5
miljard

+3,7%
in 2019

Voornaamste bevindingen

15% van de toegevoegde waarde van de Vlaamse industrie komt van de voedingsindustrie

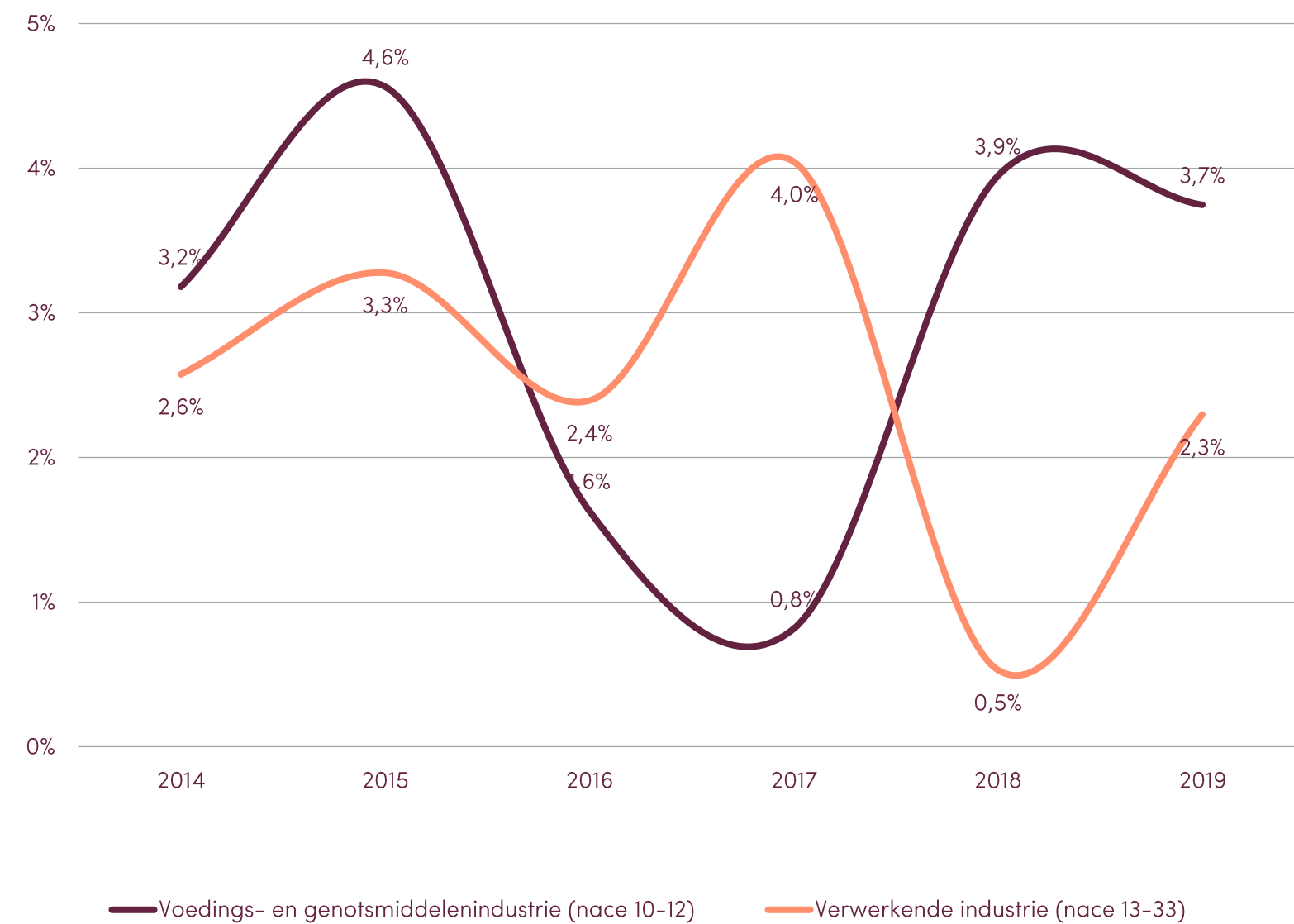
De toegevoegde waarde van de Vlaamse voedingsindustrie is met gemiddeld 2,9% per jaar gestegen sinds 2015

De rest van de industrie doet het de 5 laatste jaren bijna even goed (+2,6% per jaar)

Groei van de toegevoegde waarde blijft hoog

Na een vertraging in 2016 en 2017 is de groei van de toegevoegde waarde van de Vlaamse voedingsindustrie (inclusief tabak) versneld in 2018 en 2019. De gemiddelde jaarlijkse groei van de toegevoegde waarde gedurende de laatste 5 jaar in de voedingsindustrie (+2,9%) is in lijn met de gemiddelde groeivoet in de rest van de verwerkende industrie (+2,6%).

Jaarlijkse groei van de toegevoegde waarde in lopende prijzen

Bron: NBB

Concurrentiekracht

Kostenconcurrentievermogen onder hoge druk

42%

Elektriciteit tot 42% duurder dan in buurlanden

21,5%

loonkostenhandicap

Voornaamste bevindingen

Een werkuur kost 1/5de meer in België dan in de buurlanden

Beleidskeuzes maakten elektriciteitsfactuur voedingsbedrijven 54% duurder in 5 jaar

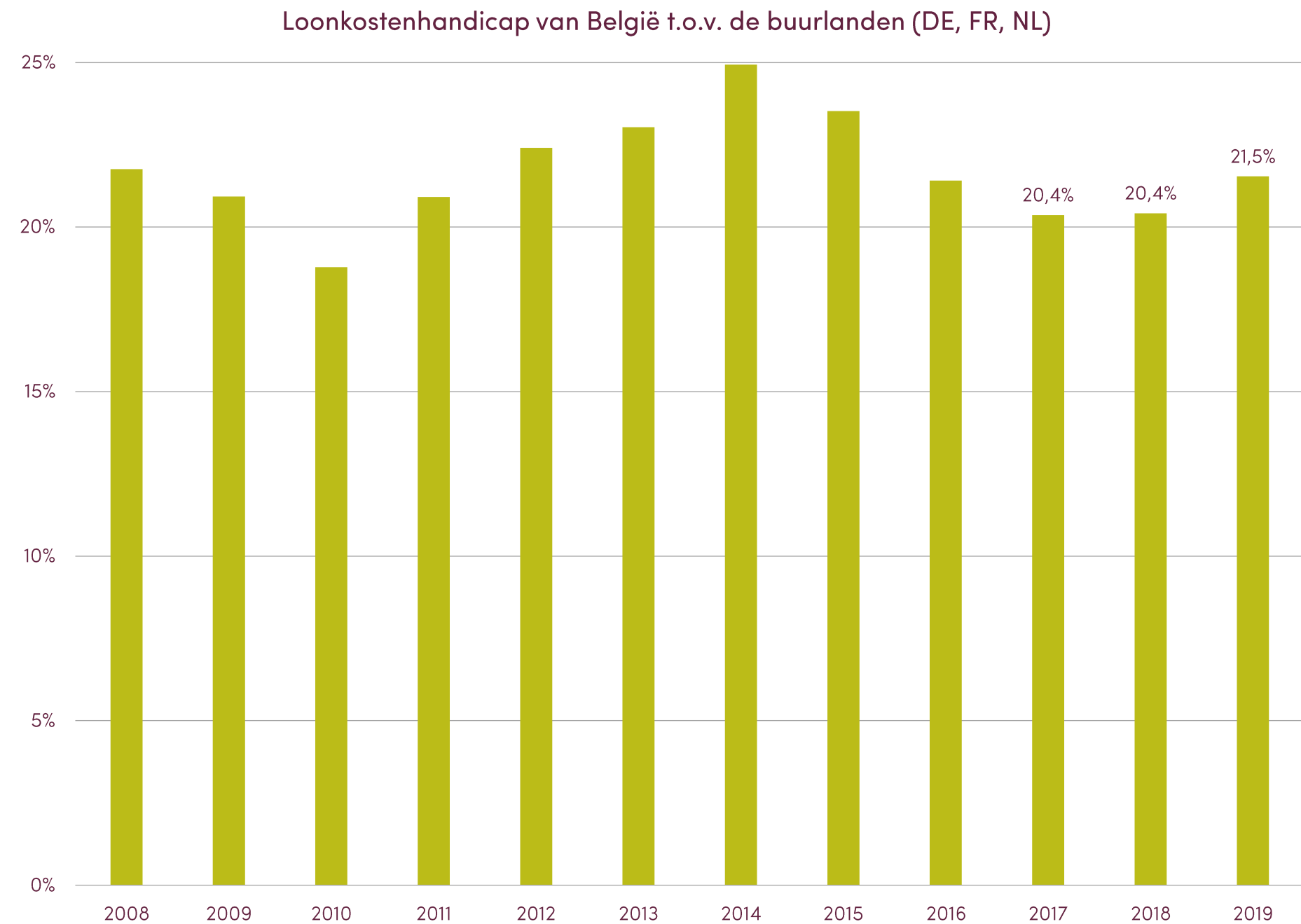
Door de lasagne aan taxen draagt de Vlaamse voedingsindustrie bijna 5 miljard euro bij aan de overheidsfinanciën

Loonkostenhandicap van 21,5%

De loonkostenhandicap van de Belgische voedingsindustrie (rekening houdend met de loonsubsidies) tegenover het gewogen gemiddelde van de drie buurlanden, liep eind 2014 op tot bijna 25%. Een onhoudbaar hoog niveau voor de concurrentiepositie van de sector.

Dankzij verschillende overheidsmaatregelen (indexsprong, loonmatiging, taks-shift) daalde de loonkostenhandicap sindsdien en resulteert dit in een sterke stijging van de werkgelegenheid in de sector.

Op basis van de berekeningen van Fevia zou de loonhandicap in 2019 jammer genoeg weer aan het stijgen zijn (+1,1 pp).

Bron: Eurostat, CRB, eigen berekeningen

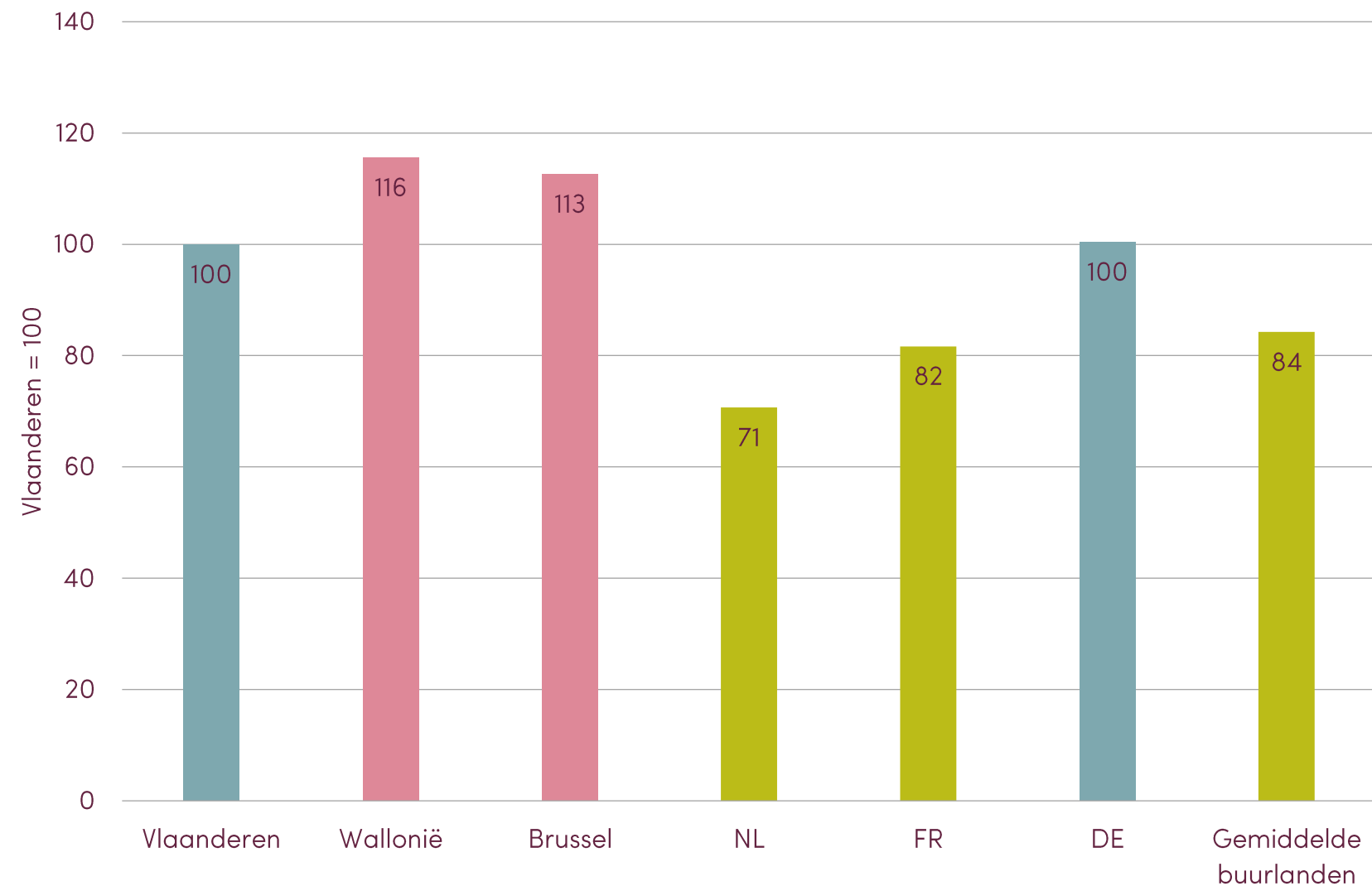
Hoge kostprijs elektriciteit

Kleine Vlaamse elektro-intensieve voedingsbedrijven betalen hun elektriciteit respectievelijk 22% en 42% duurder dan in Frankrijk en Nederland. In Duitsland zou een gelijkaardig bedrijf haar verbruik evenveel betalen (CREG). In vergelijking met de andere gewesten in ons land, kost elektriciteit minder in Vlaanderen.

De stijging van de meerkosten (de kosten die voortvloeien uit het beleid en waarvan de financiering gebeurt door de elektriciteitsverbruikers) ligt hier aan de basis. Volgens berekeningen van Fevia zag een gemiddeld Vlaams voedingsbedrijf de meerkosten op haar elektriciteitsfactuur in een periode van 5 jaar met 54% toenemen.

Belangrijke verduidelijking: deze grote toename van de meerkosten op de elektriciteitsfactuur geldt voor bedrijven die deelnemen aan de Energiebeleidsovereenkomst (Vlaanderen) en die in ruil voor verregaande energie-inspanningen bepaalde financiële compensaties ontvangen. Zonder deze compensaties zou de stijging van de meerkosten nóg groter zijn.

Vergelijking van de elektriciteitskost voor een klein elektro-intensief bedrijf (10 GWh) in 2020

Bron: CREG

Lasagne van taksen

De directe werkgelegenheid in de voedingsindustrie in 2019 leverde 1,3 miljard euro sociale bijdragen op aan de sociale zekerheid, een stijging met 2,1% ten opzichte van 2018. Deze stijging is vooral te verklaren door een toename van het aantal werknemers in de voedingsindustrie en de automatische indexering van de lonen.

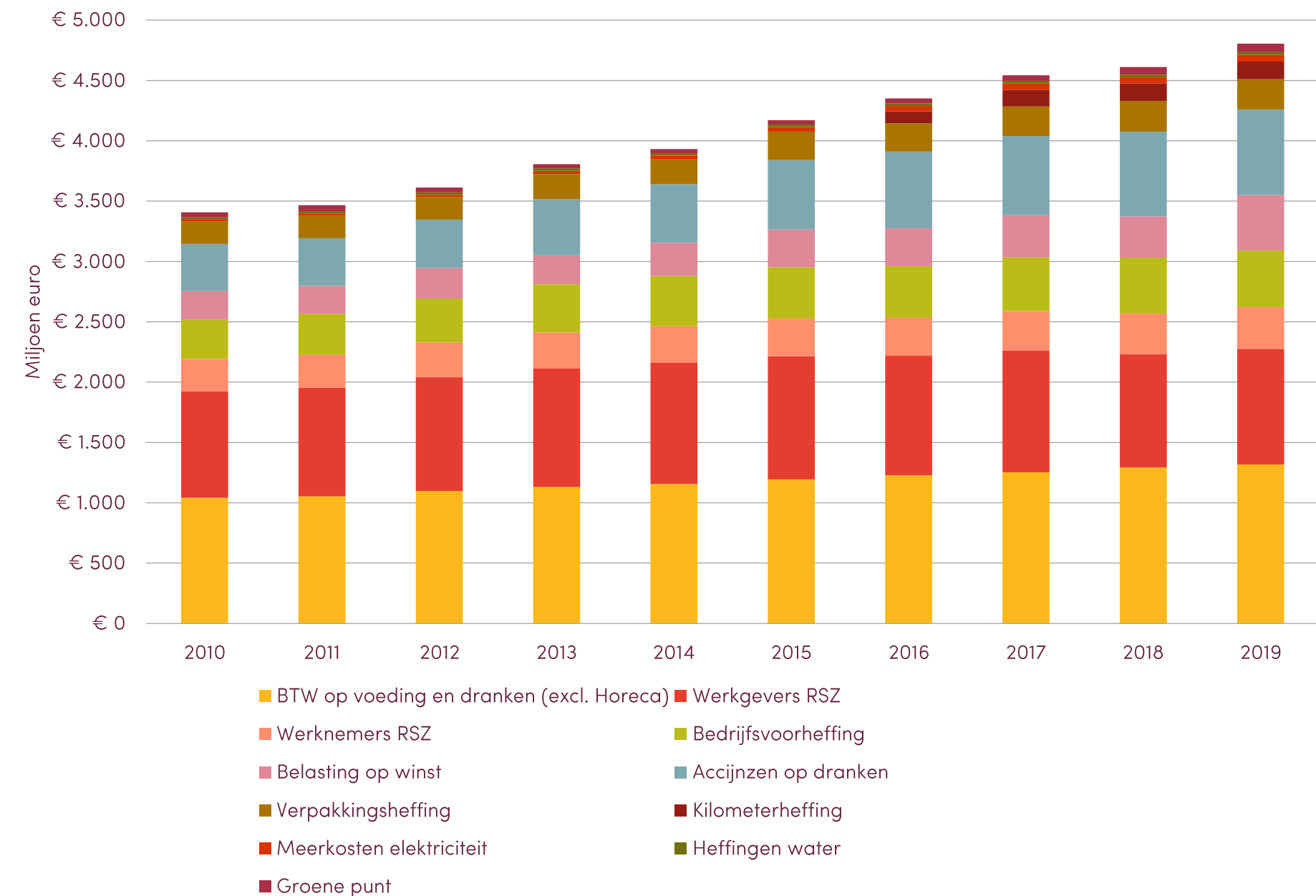
De talrijke belastingen die bedrijven van de voedingsindustrie moeten betalen, wegen zeer zwaar met een totaal van meer dan 1,25 miljard euro in 2019, waarvan 709 miljoen euro accijnzen op dranken.

De concurrentiekracht van de Vlaamse voedingsbedrijven kent, door deze opeenstapeling van belastingen, dus een ernstige handicap.

Bijdrage aan de overheidsfinanciën

Voeg daar nog eens de BTW op voeding en dranken (1,3 miljard euro betaald door de Vlaamse huishoudens) aan toe, en dan bedraagt de totale bijdrage van de Vlaamse voedingsindustrie aan de overheidsfinanciën in 2019 4,8 miljard euro.

(Para-)fiscaliteit op op voedings-bedrijven, -arbeid en -consumptie in Vlaanderen

Bron: RSZ, NBB, FOD Financiën, CREG, Viapass, eigen berekeningen

Vacatures

Vraag naar technische profielen

79%

van de vacatures
in
knelpuntberoepen

**Technische
profielen**

Voornaamste bevindingen

Technische profielen zijn het meest in trek

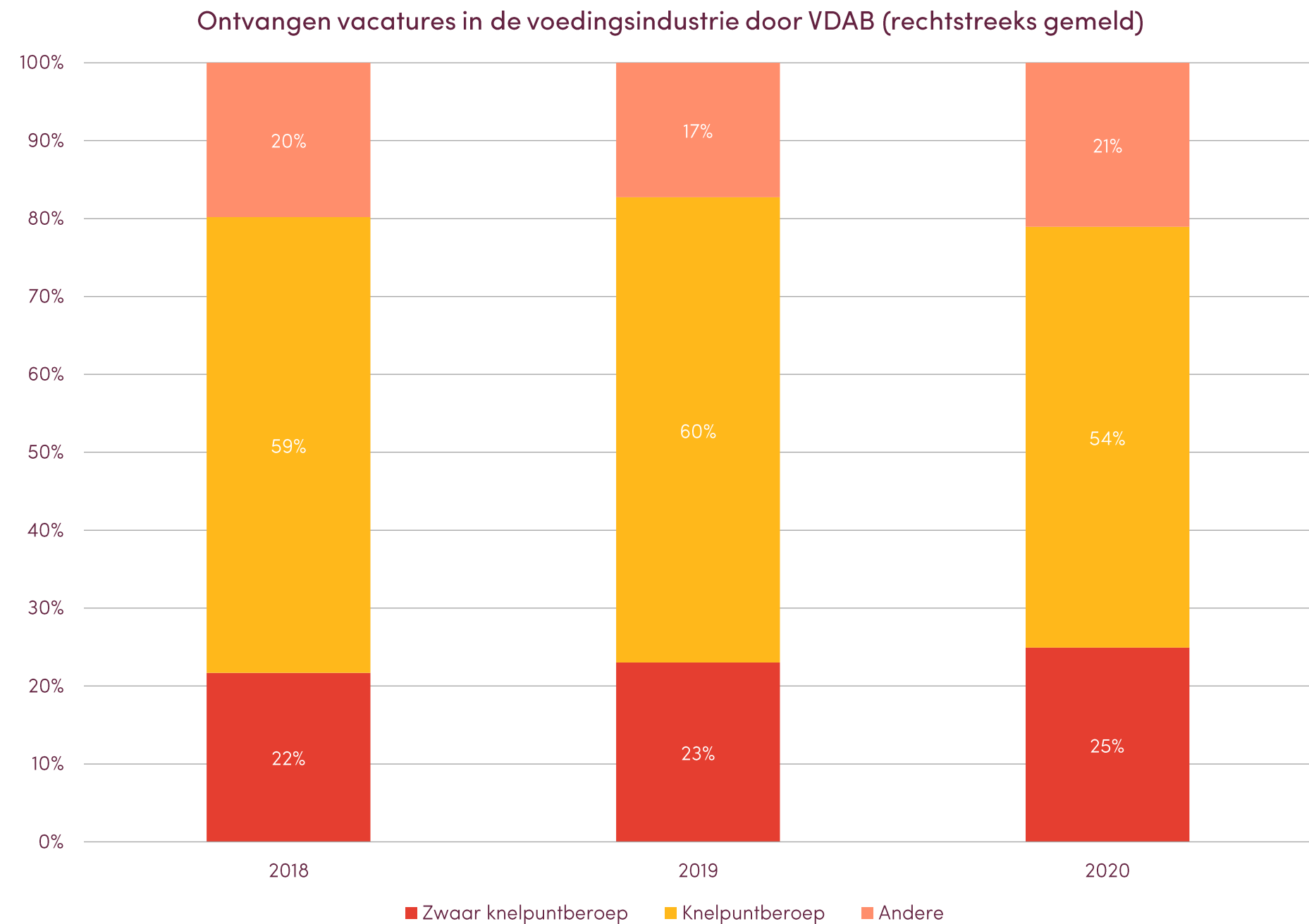
4 vacatures op de 5 worden moeilijk
ingevuld

25% van de vacatures betreffen zware
knelpuntberoepen

Vacatures in knelpuntberoepen

Vier vijfde van de vacatures in de voedingsindustrie die door de gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling (VDAB) worden ontvangen, zijn (zware) knelpuntberoepen.

Knelpuntberoepen zijn deze waarbij enerzijds bedrijven moeilijk de juiste mensen vinden uit de pool van potentiële kandidaten (kwalificatieprobleem, vereiste ervaring, talenkennis, arbeidsvoorwaarden, enz.) en anderzijds er een tekort aan arbeidskrachten is, d.w.z. dat er voor die beroepen een kwantitatief tekort is aan kandidaten.

Bron: VDAB

Vacatures in 2020

Vacatures zijn vooral te vinden in de technische profielen, zoals productieoperatoren in de voedingsindustrie, technici voor industriële installaties en elektromechaniciens voor industrieel onderhoud. Naast deze bijzonder moeilijk te vinden algemene industriële profielen, zijn enkele specifieke profielen voor de voedingssector, zoals bakkers in Vlaanderen, dat ook. Verpakking en logistiek zijn ook zeer gevraagde profielen in de voedingsindustrie.

Top 5 van de door de VDAB ontvangen vacatures	
Productieoperator voeding (m/v)	Knelpuntberoep
Verpakker (m/v)	
Technicus industriële installaties (m/v)	Zwaar knelpuntberoep
Operator verpakkingsinstallaties (m/v)	Knelpuntberoep
Bakker (m/v)	Knelpuntberoep

food.be

Small country. Great food.

‘Food.be – Small country. Great food.’ is the promotional brand created by Fevia, the Belgian food and drink federation.

Discover the quality, diversity and innovation of more than 1.200 Belgian food and drink companies on **food.be**